

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ

Збірник матеріалів

**XXVI підсумкової науково-практичної
конференції викладачів**

22 лютого 2024

Київ 2024

УДК 061.3(063)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ: Збірник матеріалів XXVI підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. М.В. Трофименка. Київ: МДУ, 2024. 406 с.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою Маріупольського державного університету (протокол № 11 від 22.04.2024)

Редакційна колегія:

Голова Трофименко М.В., ректор МДУ, кандидат політичних наук, професор;

Члени редколегії Балабаниць А.В., доктор економічних наук, професор;
Безчотнікова С.В., доктор філологічних наук, професор;
Булатова О.В., доктор економічних наук, професор;
Задорожня-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, професор;
Іванець Т. М., голова Ради молодих вчених МДУ, кандидат політичних наук;
Константинова Ю. В., кандидат історичних наук, доцент;
Омельченко В.Я., доктор економічних наук, професор;
Павленко О.Г., доктор філологічних наук, професор;
Романцов В.М., доктор історичних наук, професор;
Сабадаш Ю. С., доктор культурології, професор;
Тарасенко Д. Л., доктор економічних наук, професор;
Толпежніков Р.О., доктор економічних наук, професор.

Збірник містить матеріали XXVI підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ, яка відбулася 22 лютого 2024 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах висвітлені актуальні проблеми розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики, філософії та соціології, історії, економіки та менеджменту, права, екології, кібербезпеки, документознавства, культурології, журналістики, філології, літературознавства, методики викладання, педагогіки та психології.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

**СЕКЦІЯ
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ»**

Олена Блашкова,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри практичної психології
Маріупольський державний університет

ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ РОБОТИ ПСИХОЛОГА В ОРГАНІЗАЦІЇ

Стаття присвячена аналізу проблеми реалізації діяльності психолога в будь якій організації України. Розглянуто основні підходи до розуміння актуальності роботи психологічної служби. Підкреслено важливість кваліфікованої підготовки фахівців психології, на прикладі Маріупольського державного університету, освітньо-професійної програми другого рівня «Магістр», спеціальності «Практична психологія».

Посада психолога в будь якій організації в сучасній Україні – явище вкрай актуальне та необхідне. Адже ще з початку 90-х років ХХ ст., поступово розпочалося введення посади психолога у штатний розклад закладів дошкільної освіти, загальноосвітніх шкіл, спортивних установ тощо. Як зазначає В. Панок, за останні роки спостерігається позитивна тенденція щодо збільшення кількості посад працівників психологічної служби у дошкільних навчальних закладах комбінованого та компенсуючого типу, спеціальних школах (інтернатах) відповідно до нормативів чисельності [2, с.7], реабілітаційних центрах державного та приватного типу, медичних закладах, освітніх центрах, тощо.

Психологи надавали свої послуги клієнтам у закладах освіти відповідно до запитів, серед яких, зазвичай, психологічне консультування батьків або педагогів щодо психологічної корекції та розвитку когнітивної, особистісної сфери дитини; психотерапія та психологічний супровід дітей із порушеннями різного генезу тощо. Але робота психолога, як правило, стосувалася роботи із дітьми в нормі або ж із порушеннями. Вкрай рідко до психолога зверталися дорослі із запитом щодо вирішення особистих проблем. Це можна пояснити поступовим розвитком такої «новинки», як надання психологічних послуг в Україні.

З розвитком нашої держави, розбудовою економічної сфери та сфери послуг потреби в отриманні психологічної допомоги зростають, визначаючись новими пріоритетами. Таким чином, необхідність посади психолога перейшла у із простору освіти у простір менеджменту, управління персоналом, бізнесу тощо.

Наразі ж, враховуючи ситуацію війни, в якій перебуває наша країна, ще більш кардинально змінилися й психологічні запити. Адже потрібно працювати з клієнтами, які пережили або переживають травматичні ситуації та події, ПТСР та інші кризові стани. Психологи працюють і з цивільними громадянами різного віку, і з військовослужбовцями різного рангу відповідно до запиту.

Враховуючи вищезазначені причини та фактори, які спонукають пересічну людину звернутися за психологічною допомогою, стає зрозумілим наступний момент – важливість якісно, професійно підготовленого кваліфікованого фахівця з надання психологічної допомоги, оскільки категорія, соціальний стан та статус клієнта, його вікові та індивідуальні особливості значно розширилися.

Не зважаючи на наявні труднощі та виклики сьогодення, заклади вищої освіти України продовжують готувати кваліфікованих фахівців психологічної сфери. І Маріупольський державний університет не є винятком. Адже це один із тих закладів освіти, який на власному досвіді «пережив» жахіття війни та, попри все, продовжує своє відновлення й розвиток.

Однією з важливих освітніх програм Маріупольського державного університету з підготовки здобувачів другого рівня «Магістр» є підготовка психологів у складі психолого-педагогічного факультету. Зрозуміло, що сучасні психологи працюють у різних сферах суспільства, надаючи психологічні консультації, здійснюючи психологічну діагностику та розробляючи індивідуальні психологічні програми терапій [1].

Завдяки кваліфікованій підготовці здобувачів освіти другого рівня «Магістр» за освітньою програмою спеціальності «Практична психологія» у майбутніх психологів відкриваються можливості вирішення таких професійних завдань, як участь в процесі управління і розвитку різних організацій; можливість бути «порадниками-експертами» в питаннях прийому на роботу та навчання персоналу, виконуючи різні запити керівництва організації.

Здобувачі освіти МДУ після завершення навчання за спеціальністю «Практична психологія» можуть бути невід’ємною частиною організаційної структури у всіх ланках її діяльності, забезпечуючи такі найважливіші напрямки, як особистісний розвиток та міжособистісні стосунки, врегулювання міжособистісних відносин всередині організації, підбір персоналу, розвиток мотивації працівників тощо [1].

По завершенні навчання в МДУ майбутні психологи можуть працювати у закладах освіти різного рівня, а також продовжувати навчання за обраними напрямками або школами.

Також, варто зазначити, що серед умовного поділу спеціальність психолога, розділяють на «психолога-дослідника», яка відноситься до пошукової, «психодіагноста» – до

гностичної, та «психолога-консультанта» – до перетворюючої діяльності. За умовами праці психолог-теоретик може бути віднесений до професій з роботою в мікрокліматі, близькому до побутового, а психолог-«прикладник» – до професій, пов'язаних з роботою в умовах підвищеної відповідальності за життя і здоров'я людей. Але спільним для всіх психологічних спеціальностей є те, що всі вони:

- вимагають висококваліфікованої праці, здійснюваного фахівцями після тривалої теоретичної та практичної підготовки;
- відносяться до групи професій «людина – людина»;
- основними засобами в них виступають функціональні засоби праці;
- припускають розвинений рівень таких особистісних якостей, як рефлексія, емпатія, критичність і безоціночне ставлення до клієнта і ситуацій, інтерес до людей та інше.

Найважливішою умовою успішності психолога в його професійній діяльності є розвиток особистості, її професійно важливих якостей (ПВК) – психологічних якостей особистості, що визначають продуктивність, якість, результативність та інші діяльності. Такими якостями й володіють майбутні психологи, випускники МДУ спеціальності «Практична психологія».

Серед тих посад, які можуть обіймати психологи, виокремлюють: психолог, консультант, терапевт, соціальний працівник, радник. Разом з тим, спільною основою перелічених видів професійної діяльності є прикладна (практична) психологія і психологічна практика. Тому всі ці фахівці можуть бути названі практикуючими (практичними) психологами. Тут важливо розуміти, що практичний (практикуючий) психолог – це професіонал у галузі прикладної психології, який має спеціальну вищу освіту і здійснює психологічну практику (практикує), застосовуючи у своїй роботі науково обґрунтовані, перевірені і валідні методи.

Його діяльність передусім спрямована на надання допомоги людині, що переживає складні життєві обставини або утруднення в спілкуванні чи співпраці з оточуючими. Специфіка психологічної допомоги полягає передусім у зменшенні гостроти переживань, рівня психоемоційної напруги особистості; корекції її ставлень, настанов, відношень, уявлень; формуванні нових і розвиток існуючих нахилів, здібностей, умінь і компетенцій, які покращать процес адаптації людини до мінливих умов природного і соціального середовища. Уся ця робота ґрунтується на глибокому розумінні законів психічного життя людини, сутності психічних явищ і процесів, застосуванні специфічних психологічних методів впливу на іншу людину [2, с.13].

Отже, об'єднуючи в собі досягнення всіх наук, сучасне організаційне консультування продовжує розвиток шляхом практичного застосування та дослідження процесів робочих відносин. У його основі лежить уявлення про організацію як про соціотехнічну систему, де люди – елементи системи, однак система не зводиться до суми устремлінь, здібностей, бажань людей. Керівник в цій системі постає як постать, яка посідає особливе місце в організації та багато в чому визначає її життя.

Таким чином, виконання вищезазначеного спектру різноманітних завдань вимагає володіння різними видами діяльності: консультуванням, супроводом, дослідженням і аналізом, психодіагностикою, створенням і веденням тренінгів, супервізій, переговорів та ін. Кожен психолог в силу своєї кваліфікації може володіти навичками виконання декількох видів діяльності. Однак виконувати усі їх одночасно, він зазвичай не може, так як займає конкретне місце в ієрархії організації. Саме тому у великих організаціях створюються психологічні служби з розподілом обов'язків і функцій між їх співробітниками. Для організацій, що здійснюють послуги, характерне створення психологічних служб, що поєднують два напрямки діяльності:

- 1) з клієнтами організації (учні та студенти в навчальних закладах, пацієнти в медичних установах, окремі особи і сім'ї в соціально-психологічних центрах);
- 2) з персоналом організації (виконавці, менеджери і керівники, а також колективи, служби, команди і підрозділи).

Якщо ж психолог працює у будь-якому закладі освіти, відповідно займаючи посаду, його професійна діяльність визначається відповідними нормативними документами.

Та найважливішим фактором залишається один – кваліфікована підготовка майбутнього фахівця надання психологічних послуг, адже від цього залежить життя клієнта – у повному розумінні цього слова,

Література

1. Освітньо-професійна програма «Практична психологія» з підготовки здобувачів вищої освіти ОС «Магістр» у галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 «Психологія» (розроблено і внесено кафедрою практичної психології Маріупольського державного університету на основі Стандарту вищої освіти за спеціальністю 053 «Практична психологія» галузі знань для другого (магістерського) рівня вищої освіти (наказ МОН України № 565 від 24.04.2019 р.), професійного стандарту «Практичний психолог закладу освіти» (наказ Міністерства економіки № 2425 від 24.11.2020)

2. Психологічна служба : підруч. / [В.Г.Панок (наук. ред.), А.Г.Обухівська, В.Д.Острова та ін.]. Київ : Ніка-Центр, 2016, 362 с.